

Bontbekplevier, waardoor bijvoorbeeld de Kleine zich niet aan onze kusten vestigt. Nu is het alleen zo jammer, dat de Bontbekplevier in ons land zeker geen algemene broedvogel is, zodat het werkelijk moeilijk wordt om na te gaan, of ook inderdaad beide soorten elkaar beïnvloeden, wat betreft hun broedareaal.

Hoe jaagt het Fret?

door J. A. Nijkamp, Kijkduin

In de Levende Natuur van Mei 1950 komt een artikeltje voor van P. Sevenster over kleine roofdieren, waarin hij ook iets zegt over het gebruik van het fret. Hij schrijft: „Het dier krijgt een halsbandje om en wordt aan een lang touw een konijnenhol binnengeloodst, waarvan de uitgangen met netjes zijn afgesloten. In het gunstigste geval drijft de indringer de bewoners in de netten, maar even dikwijls bijt hij zich in het slachtoffer vast en moeten konijn en fret uitgegraven worden. Het touw dient daarbij als leidraad”.

Herhaaldelijk heb ik het jagen met het fret gezien en met de jager meege maakt, maar nooit op de wijze, die Sevenster beschrijft.

Ik ken het jagen met het fret alleen uit de duinen langs de Zanddijk, tussen Den Helder en Callantsoog. Omdat ik weet, dat er plaatselijk grote verschillen in 't jagen met het fret bestaan, zal ik trachten die jacht voor de kop van Noord-Holland te beschrijven, in de hoop, dat anderen hun afwijkende ervaringen ook eens meedelen.

Het fret wordt zowel gebruikt bij 't jagen met als zonder geweer. Ik maakte de jacht alleen mee zonder geweer, omdat mijn ervaringen stammen uit de beide eerste oorlogswinters, toen de meeste bonafide jagers hun geweer niet konden gebruiken.

Op een frisse Decembermorgen in 1940 trokken we dan met z'n tweeën het duin in. Het kouwelijke fret zat lekker opgeborgen in een klein kistje met hooi, terwijl Bruno, de hond, rustig met ons meewandelde.

Nauwelijks waren wij echter in de buurt van konijnenholen, of de hond liet ons alleen en snuffelde alle holen af. Op een goed moment bleef Bruno staan en hij kwam ook niet, toen de baas hem riep.

„Daar hebben we een vers ingaand spoor. Nu maar hopen, dat het fret ons niet in de steek laat.” Rustig wandelde de jager in een kring met een straal van ongeveer tien meter om de plek, waar Bruno stond en monsterde daarbij alle ingangen van holen. „Nu 't vluchtgat nog.” Op mijn vraag, wat dat was, vertelde de jager mij, dat er vrijwel steeds bij ieder holcomplex één vluchtgat is, een pijp, die nagenoeg loodrecht omhoog komt. Inderdaad werd ook die opening gevonden en met zeven wijdmazige netjes van ca. 50 x 50 cm werden alle holen op één na afgezet. Dat afzetten ging geheel anders dan ik mij had voorgesteld. Het netje werd nl. naast het hol gelegd, waarna er langs één zijde een laagje zand op werd gelegd. Daarna sloeg de jager het netje om, zodat het los over de ingang kwam te liggen. Toen alles klaar was, werd het fret voor 't hol gezet, dat Bruno had gevonden en na even snuffelen schoot de kleine gele rover naar binnen. Geen halve minuut later stormden er vrijwel gelijktijdig uit twee verschillende holen konijnen naar buiten en nu werd mij pas de betekenis van de netjes duidelijk. In zijn vaart neemt het konijn het netje over zijn kop mee, stapt in de mazen en ligt binnen de twee meter hopeloos verward in het netje opgesloten!

Direct schoot Bruno toe en greep één der konijnen; het andere pakte de jager zelf. Toen dit allemaal gebeurd was, kwam de sluwe frettenkop uit één der vrije holen te voorschijn. De hond greep het fret en deponeerde het weer in het kistje, waar het zich lekker inrolde. De konijnen werden gerekt, de netjes opgerold en de tocht ging verder.

't Is die eerste dag bij twee konijntjes gebleven, maar toch gebeurde er nog iets, dat de moeite van het vertellen waard is.

Bruno had weer een hol aangewezen en alle voorbereidingen voor de jacht waren gemaakt, toen het fret naar binnen ging. In spanning stonden wij op de konijnen te wachten, maar tevergeefs, er kwam niets: geen konijn, geen fret. Ik vreesde al, dat we het fret hadden verspeeld, maar de jager stelde me gerust: „Ik zou er ook bang voor zijn, als we nog niets hadden gevangen, maar nu haal ik hem er wel uit. 't Verband tussen de eerder gevangen konijnen en de zekere komst van het fret leek mij nogal raadselachtig, maar inderdaad, de jager kreeg gelijk. Hij pakte één der konijnen bij de oren en stopte hem achterstevoren in één der holen; vervolgens wipte hij de kop op en neer. Toen hij een ogenblikje later het konijn uit het hol haalde, trok hij het fret mee, vastgebeten in de achterwol van 't konijn! De verklaring, die de jager mij gaf, leek heel aannemelijk. Volgens hem waren er onder de grond blinde pijpen, d.w.z. gangen, die niet tot de oppervlakte doorgaan. Wordt een konijn nu in zo'n gang door het fret verrast of erin gejaagd, dan kan het konijn niet vluchten. Bij het fret, dat wij gebruikten, waren de hoektanden afgebroken en het ziet dan geen kans, het konijn met de bek te doden. Met haar lange klauwtjes krabt het echter haar prooi dood, en 't kouwelijke diertje legt zich nu op haar warme prooi te slapen! Dit hele verhaal gaat op, zolang er geen tweede konijn is, dat wel kan vluchten. Blijkbaar is de jachtdrang zo groot, dat het fret liever een vluchtende prooi achtervolgt, dan een stilzittende prooi grijpt. Het heen en weer bewogen dode konijn moest nu de vluchtende prooi vervangen! Of de verklaring juist is, durf ik niet te zeggen, maar op mijn volgende tochten ben ik vaak onder de indruk gekomen van de grote kennis, die deze eenvoudige jager van de levensgewoonten van rover en prooi had.

Op één van de volgende tochten bleef het fret weg bij 't eerste holencomplex, dat het binnenging. 't Uitgraven, waarover ik vaak had gelezen, leek mij in dit begroeide stuk duin vrijwel onbegonnen werk en ik schrok bij voorbaat al van de ravage, die we zouden moeten aanrichten. Stel u gerust, er is geen schop aan te pas gekomen. Toen het fret niet kwam, traptten we alle holen op één na, goed dicht en van dit ene hol verwijdden wij de ingang met onze handen. In dat wijde hol werd het kistje met hooi keurig ingegraven en toen we, na ongeveer twee uur, terugkwamen, zat het fret weer lekker in 't hooi. Als de dode prooi koud wordt, prefereert het blijkbaar het kistje. Ik zei u al, dat ik nooit de frettenjacht met 't geweer heb meegemaakt, maar de jager heeft mij er wel van verteld. Het fret wordt ook dan gebruikt om de konijnen uit hun hol te jagen, maar de uitgangen zijn nu niet met netjes afgezet. De jager schiet het vluchtende konijn. Er is ook nog een verschil in de hulp van de hond. Bij 't jagen zonder geweer schiet de hond meteen op het in zijn netje gevangen konijn af, maar bij 't jagen met het geweer blijft de hond zorgvuldig achter zijn baas tot 't schot is gevallen. Ik hoop, dat anderen ook hun ervaringen eens meedelen. Is het waar, dat de lippen van het fret in sommige streken met een enkele draad op elkaar

worden genaaid? Ik las het eens, maar ik kan het me haast niet voorstellen. Waar wordt de bek met een klem gesloten? Ik zag eens (in 't Museum Den Helder) een dergelijke klem, die van Texel kwam. Tenslotte: Waar jaagt men met een fret aan een touw?

NASCHRIFT. Na het schrijven van dit artikeltje kwam mij een artikel onder ogen van Br. Eufasius in het Septembernummer van De Zwerver. Br. Eufasius beschrijft hierin, dat de netjes worden vastgezet met twee ijzeren pennen. Ook schrijft hij, dat het konijn soms niet durft te vluchten uit angst voor de hond, „die het pas in het hol heeft gejaagd”. In dat geval zou de jager een half uurtje wachten. Zelf maakte ik nooit mee, dat de hond de konijnen opjoeg en in het hol dreef. Het gebruik van het fret bij de jacht met het geweer berust er juist op de konijnen uit het hol te jagen op dagen, dat ze er nog al vast in zitten. Is het juist, dat konijnen overdag vooral buiten zijn na mistige of vochtige nachten en dat ze na droge nachten veel vaker overdag in het hol zitten? De reden zou zijn, dat het konijn niet graag nat in het hol kruipt. Wie weet hier meer van?

In Memoriam Rector J. Cremers

Op 78-jarige leeftijd is overleden de Zeer Eerwaarde Heer Rector P. Jos. Cremers, Stichter en Ere-voorzitter van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, oprichter en oud-Conservator van het Nat. Hist. Museum te Maastricht.

Uit deze functies blijkt reeds welke belangrijke plaats Rector Cremers in het natuurwetenschappelijk onderzoek van Zuid-Limburg innam. Allen, die bekend zijn met het Natuurhist. Genootschap of het Museum in Maastricht bezocht hebben, zullen weten, dat Rector Cremers de ziel er van was. Hoewel hij na de oorlog door verzwakte gezondheidstoestand genoodzaakt was de leiding aan anderen over te geven, bleef hij toch het contact met het Museum behouden en werd hij nog dikwijls geraadpleegd.

Rector Cremers was ook steeds bereid onze vereniging behulpzaam te zijn. Mijn eerste kennismaking met Rector Cremers had plaats in najaar 1924, toen ik hem bezocht in verband met de voorbereiding van het Pinkstercongres van 1925 te Maastricht. De ontvangst door Rector Cremers was allerhartelijkst en het resultaat van de bespreking was, dat de samenstelling van het programma en de voorbereiding der excursies geheel aan Zijn Eerw. overgelaten konden worden. Naar aanleiding van dit congres is een foto van Rector Cremers opgenomen in Natura 1925 op bladzijde 111.

Bij alle volgende gelegenheden (o.a. Leiderskamp 1933), maar ook bij persoonlijke bezoeken alleen of met mijn gezin, heb ik dezelfde behulpzaamheid, hartelijkheid en gastvrijheid ondervonden. Door zijn heengaan verliest Zuid-Limburg een groot en enthousiast natuurkenner.

Requiescat in pace.

Van Burkom

In Memoriam J. S. E. Zwart

In Utrecht, de stad, waarin hij zovele jaren het lager- en later het middelbaar- en voorbereidend hoger onderwijs diende, overleed onze goede vriend Zwart.

Na een ziekbed van bijna een jaar eindigde het leven van een man, die op velerlei gebied grote verdiensten had.

Onze vereniging verliest in Zwart een enthousiast lid van de Leiderskampcommissie. Hoewel hij de oudste in jaren was, zwoegde hij in ieder kamp als een der jongsten. Maar naast deze werkkraft zullen we in onze kampen vooral de hartelijke, behulpzame en geestige vriend missen, die zo vaak dreigende moeilijkheden met een goed woord wist op te lossen en die bij alle kampvreugde steeds een der gangmakers was.